

EVA DRYJOVÁ: PUTOVÁNÍ GENIEM LOCI (KULTURNÍ KRAJINA ČECH)

DIPLOMOVÁ PRÁCE POSUDEK VEDOUCÍHO PRÁCE

Téma krajiny je pro náš obor jedním z profilujících. Odpovídá tomu frekvence, s níž se objevuje jako téma diplomových prací. Nejde ale jen o četnost. Připomenuli například práce Lenky Tvrdkové *Krajina jako domov* či Pavla Hájka *Česká krajina a baroko. Význam barokních úprav české krajiny na příkladu města Jičína a jeho okolí*, je zjevné, že se s tímto tématickým okruhem pojí práce mimořádné kvality. Stále narůstá počet monografií, sborníků, časopiseckých publikací, konferencí, seminářů a kolokvií o krajině. Dynamické zvětšování bibliografie recentní literatury ovšem může vytvářet optický klam, nerozlišující mezi kvantitou a kvalitou: poznání se rozšiřuje tempem podstatně volnějším. Nebezpečí inflace zatím nehrozí, instrumentář přístupů ke krajině se ale zmnožuje pomalejším tempem, než roste stupeň jeho opotřebení častým užíváním.

Od prvních řádků předložené studie Evy Dryjové je čtenáři zjevné, že se nepůjde po cestách obvyklých. Autorka výchozí hypotézu formuluje jako otázku: „*Jak lze identifikovat a uchopit fenomén genia loci, jak jej můžeme vřazovat do prostorového kontextu – do kulturní krajiny? A je-li přítomen v krajině ‚objektivně‘, jak se k ní máme vztahovat? Jak je vztah člověka (subjektu) ke krajině formován a ustaven?*“ (s. 4 předložené práce). Samo o sobě zadání mimořádně obtížné. Diplomantka si je ovšem dále komplikuje: „*Mojí ambicí je postupovat od historického pojetí vývoje krajiny k myšlení o krajině a v kulturologické interdisciplinaritě (možná?) odhalit souřadnice lidské sebeidentifikace v krajině. Přitom chci sledovat aspekty umělecké imaginace a využít intuitivního genia loci jako vlastního prostředku ke ‚čtení krajiny chodidly‘.*“ (s. 4)

Jakými prostředky zvládá diplomantka tak komplexní a komplikované zadání? Především postupuje velmi efektivně. Od expozice staví obraz svého předmětu tak, aby se zároveň vyrovnávala s relevantními teoretickými koncepty, a činí tak s naprosto bezpečnou znalostí obsáhlé sumy literatury několika oborů. Nikde nenakládá s citovanými pracemi účelově, je v dialogu s nimi partnerem citlivě naslouchajícím, s pokorou a empatií tlumočícím, nicméně vždy rovným.

Práce má velmi rafinovanou kompozici. Přehledná základní struktura tvoří nosný rastr pro jemnou motivickou práci, rytmiizaci výkladu, téměř polyfonní návraty k tématům načas opuštěným.

I objektivní posuzovatel těžko překračuje stín své specializace, v tom jsou mezioborové práce zvláště zranitelné. Přiznávám, že ač jsem měl za léta jejího studia možnost vytvořit si o autorce obraz velmi lichotivý, přistupoval jsem při prvním čtení ke kapitole 7. *Krajina v zrcadlení umělecké reflexe* s jistými obavami, danými mou profesí historika umění, často znechucovaného neadekvátní interpretací výtvarného materiálu jako ikonografického pramene. Existují tři laická přesvědčení, schopná nakazit i vrcholové odborníky, nakládající z pozice svých disciplín mimo dějepis umění s materiálem malířství: 1) Člověk od věků maluje to, co považuje za nejkrásnější. 2) Podstatou a konečným cílem malířství je dokonalá shoda obrazu a skutečnosti. 3) Dějiny malířství jsou dějinami boje s tím, co mu brání v uplatnění jeho realistické podstaty, především s náboženským dogmatismem. Rekonstrukcí proměn estetického vztahu ke krajině v čase na základě vývoje krajinomalby se bojím od roku 1988, kdy jsem si lačně přečetl právě vyšlou knihu Hany Librové *Láska ke krajině?* Zjistiv, že si diplomantka právě tuto knihu vyvolila pro danou kapitolu za průvodce, k tomu přidalo zděšení. Velmi se diplomantce omlouvám za toto chvilkové oslabení důvěry v ní. Vrátila se téměř okamžitě, když jsem zjistil, že knize naslouchá spolehlivě jen tehdy, kdy si to zaslouží, a služby své průvodkyně odmítá právě tehdy, kdy by ji svedla z cesty. Kapitola, jíž jsem se obával, patří k nejlepším v díle, kde není

kapitol ani špatných, ani průměrných. Osobně si cením zvláště zpracování problematiky romantismu, především citlivé a invenční komparace Karel Hynek Mácha – Caspar David Friedrich, kde se také úročí všechno, co v práci vytěžila užitím konceptu poutnictví a poutníka.

Nezmiňoval jsem v úvodu dvě mimořádné diplomové práce náhodou. První z nich byla krátce po úspěšné obhajobě ověncena Cenou Josefa Vavrouška, druhá se dočkala knižního vydání a byla brilantně vyložena v práci třetí. A právě ta, tedy přítomná práce, se k nim pro mne přiřadila. Především tím, jak jemně se dotýká věcí křehkých a prchavých, jak mnohotvárný pohled dokáže udržet, jak mne jako čtenáře poutá zvláštním napětím z potřeby pokrývat stále celé zvolené území i krásou jazyka a rafinovaností literárních postupů. Přál bych jí minimálně osud prvních dvou.

Od diplomových prací se neočekává původnost ve smyslu nacházení nových cest a řešení. Je ale krásné, že se taková čas od času vyskytne. S radostí konstatuji, že od chvíle, kdy jsem lektoroval český překlad knihy Christiana Norberga-Schulze *Genius loci*, jsem na toto téma nečetl nic, co by dokázalo uchopit neuchopitelné podstatnějším způsobem. Až nyní diplomovou práci Evy Dryjové *Putování geniem loci (Kulturná krajina Čech)*. **Vřele ji proto doporučuji k obhajobě.**

V Praze 26. září 2008

PhDr. Vladimír Czumalo, CSc.